

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**ОСВІТНЬО-НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
І ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ**

**II Всеукраїнська науково-практична конференція
(20 листопада 2009 року)**

Серія: Психолого-педагогічні й філологічні науки

ББК 68.68
О-72

Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України : II Всеукраїнська науково-практична конференція [Серія: Психолого-педагогічні й філологічні науки], (Хмельницький, 20 листопада 2009 року) / Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький: НАДПСУ, 2009. – 302 с.

До даного видання включені тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції “Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України”, яка відбулась 20 листопада 2009 року у м. Хмельницькому на базі Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького.

бистості, її задатків і здібностей на певному етапі становлення індивіда як особистості.

Можлива класифікація конкретних якостей, власне здібностей особистості – у співвіднесенні з вимогами певних видів діяльності або рольової поведінки, які виконуються людиною. Як приклад таких діяльностей можуть розглядатися виробнича, управлінська, економічна, педагогічна тощо, а поведінки – ролі чоловіка, жінки, батька, підлеглого, начальника, громадянина тощо.

Такий підхід повною мірою узгоджується із загальноприйнятими визначенням здібностей як індивідуально-психологічних особливостей людини, що сприяють успішному виконанню нею тієї чи іншої діяльності. Слід додати, що у контексті психологічної структури особистості доцільно говорити про здібності як не лише окремі індивідуально-психологічні особливості, а й як важливу складову особистості. Об'єднуючись в "ансамбль", у своєрідну системну сукупність психічних властивостей, здібності утво-

рюють особистість як складний системний механізм регуляції діяльності та поведінки людини.

Отже, особистість людини являє собою найскладніше психічне утворення. Конкретизація стає можливою, якщо існує більш докладна класифікація якостей і здібностей людини до певних видів професійної діяльності та поведінки. Зокрема таким чином може бути створена модель особистості, так би мовити загальногромадського зразка, яка притаманна "ідеальній людині" певного історичного часу, певної країни з визначеними культурними, соціальними, політичними особливостями.

Список літератури

Гарбузов, В. И. Человек – жизнь – здоровье / В. И. Гарбузов. – СПб., 1995.

Социология : наука об обществе : учебное пособие. – Харьков, 1997.

Социальная психология / Под ред. Предвечного Г. П., Шерковина Ю. Н. – М. : Политиздат, 1975.

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

О. М. Васильєва

У розвитку військової організації можна виділити два основних вектори – технократичний, який передбачає удосконалення технічної і інформаційної бази забезпечення військової безпеки, і особистісний, який спрямований на удосконалення професійних і особистісних якостей військовослужбовців, посилення їх військово-професійної ідентичності. Зрозуміло, що вказані вектори розвитку військової організації доповнюють і обумовлюють один одного. Разом з тим людський фактор, роль особистості військовослужбовця сьогодні, як ніколи, зростає. "Необхідність мати сильну армію, професіоналів, які гарно володіють військовою справою, залишається велінням життя" [4, с. 259].

Саме реформування Збройних Сил, серйозні зміни в соціально-економічному житті суспільства і політичному устрої України і роблять актуальними дослідження проблеми розвитку професійної ідентичності людини і військовослужбовця зокрема.

В основі будь-якого професійного становлення лежать процеси ідентифікації. Питання полягає в тому, з чим і ким ідентифікує себе людина, вибираючи або відкидаючи ту чи іншу професію, той або інший стиль діяльності, і які життєві завдан-

ня вона вирішує за допомогою професії. Елементами ідентичності, за Е. Еріксоном (1959), є: сприйняття особистісної цілісності; визнання іншими цілісності індивіда; переживання неперервності між особистою біографією і майбутньою особистою історією.

Як стверджує Л. Б. Шнейдер (2001), "сутність і динаміка професійної ідентичності реконструюється в просторі самовизначення, самоорганізації і персоналізації, психологічна природа ідентичності експлуатується в перспективі "Професія" (Справа), "Особистість" (Образ Я), "Інші" (Професійна спілка)".

Поняття "професійна ідентичність" в повному смислі слова відноситься лише до тієї категорії людей, для яких провідною основою ідентифікації є професійна праця [2].

Ю. В. Поварьонковим (2002) в професіоналізмі виділені три провідних критерії: 1) професійна продуктивність; 2) професійна ідентичність; 3) професійна зрілість.

Істотний вклад у розвиток загальної теорії професіоналізації зроблений в працях Клімова Е. А. (1996), Шарикова В. Д. (1982), Пряжнікова М. С. (1997), Зеєра Е. Ф. (2003), кожний з яких розвиває

свій підхід до професіоналізації. Не менш важливу роль при вирішенні цієї проблеми відіграють дослідження, що проводяться в рамках акмеології [1].

Критерій професіональної ідентичності військово-службовця характеризує значимість для нього професії і професійної діяльності як засобу задоволення своїх потреб і розвитку свого індивідуального потенціалу. Професіональна ідентичність оцінюється ним на основі суб'єктивних показників, включаючи задоволеність працею, професією, кар'єрою, собою. Професіональна ідентифікація відбувається шляхом співвіднесення інтеріоризованих моделей професії і професійної діяльності з професіональною Я-концепцією. Професіональна ідентифікація військовослужбовців може вивчатися у зв'язку з професіональними кризами (кризи професіонального

розвитку [3]; процеси, пов'язані із віком [1]; де-струкції професійного розвитку [5]).

Список використаної літератури

1. Бодалев, А. А. О предмете акмеологии / А. А. Бодалев // Психологический журнал. – 1993. – № 5.
2. Ермолаева, Е. П. Профессиональная идентичность и маргинализм : концепция и реальность / Е. П. Ермолаева // Психологический журнал. – 2001. – № 4.
3. Зеер, Э. Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Сыманюк // Психологический журнал. – 2001. – № 5.
4. Серебрянников, В. В. Социология войны / В. В. Серебрянников. – М. : Научный мир, 1997. – 398 с.
5. Чуйкова, Т. С. Саморегуляция активности при преодолении человеком кризиса, связанного с потерей работы : автореф. канд. психол. наук / Т. С. Чуйкова. – М., 1998.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СПІВРОБІТНИКА ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ УСТАНОВИ

І. І. Васильчук

І. В. Логін

На тлі складних соціально-економічних умов стан кадрів пенітенціарних установ України характеризується високою плинністю, високими показниками дисциплінарних порушень і зловживанням службовим становищем. Водночас знижуються і професійні якості співробітників установ, що породжує протиправну поведінку серед певних категорій засуджених (відмову від виконання законних вимог адміністрації; групову непокору, хуліганські дії, напади на персонал, захоплення заручників та ін.). Звідси виникає потреба у вивченні психологічних чинників професійного становлення співробітника пенітенціарної системи.

У результаті теоретичного та емпіричного вивчення впливу психологічних чинників професійного середовища та індивідуально-психологічних особливостей персоналу установ пенітенціарної системи України, а також на процес його професійного становлення, нами визначено розбіжності у структурі чинників, які детермінують успішність професійної діяльності інспекторів установ виконання покарань на різних етапах професійного становлення.

З'ясовано, що на етапі адаптації співробітників до службової діяльності у них виникають конфліктні ситуації через спілкування зі спецконтингентом, з дефіцитом і перекручуванням інформації засудже-

ними, з безвідповідальністю у роботі колег. Пізніше конфліктні ситуації виникають через відсутність інформації, в успішних співробітників знижується значимість взаємодії зі спецконтингентом, зростає значимість відносин з керівництвом і роль потреб у самореалізації і професійному авторитеті.

Виявлено оптимальні стилі оволодіння співробітниками конфліктними ситуаціями:

на етапі адаптації такими стилями є суперництво і пристосування, у меншому ступені – уникнення. Найбільш важким і складним у реалізації є стиль співробітництва і компромісу;

на другому етапі звичними є суперництво і компроміс, а складним залишається стиль співробітництва.

Виявлено вплив психоемоційних станів співробітників на успішність діяльності на усіх етапах професійного становлення. На етапі адаптації вираженим є стан ситуаційної тривоги, виявляються ознаки стресу, важкість, занепокоєння, на етапі подальшого професійного розвитку стан тривоги знижується, спостерігається активне відстоювання своєї самостійності. Для успішних співробітників у цілому характерні висока емоційна стійкість, практичність і раціоналізм.

Визначено зв'язок успішності діяльності зі стилем поведінки у стресових ситуаціях:

Будник Сергій Михайлович – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Бунєєв Тарас Васильович – кандидат педагогічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Бучацька Світлана Михайлівна – Вінницький державний педагогічний університет імені М. М. Коцюбинського.

Ваколюк Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Вальчук Ольга Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Васильєва Олена Миколаївна – кандидат психологічних наук, Подільський державний аграрно-технічний університет.

Васильчук Іван Іванович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Вербанова Тетяна Володимирівна – Ізмаїльський прикордонний загін Державної прикордонної служби України.

Видиш Микола Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент, Хмельницький національний університет.

Вихрущ Віра Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка.

Вовчелюк Людмила Євгенівна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Воєдило Андрій Миколайович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Войцехівський Олексій Леонідович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Волинець Павло Петрович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Волобуєва Олена Федорівна – кандидат психологічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Гайдамащук Лариса Василівна – Хмельницький університет управління та права.

Галімов Юрій Анатолійович – кандидат психологічних наук, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Гапєєва Ольга Львівна – кандидат історичних наук, Науковий центр Сухопутних військ Академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Гапоненко Геннадій Миколайович – факультет військової підготовки Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.

Гапоненко Наталя Пилипівна – факультет військової підготовки Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.

Гапонова Валентина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Гераськіна Ольга Павлівна – факультет військової підготовки Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.

Гозуватенко Галина Олександрівна – кандидат історичних наук, Науковий центр Сухопутних військ Академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Голярдик Наталія Анатоліївна – Хмельницький економічний університет.

Гомонюк Олена Михайлівна – Хмельницький національний університет.

Горбачов Олександр Миколайович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Гоцуляк Наталія Євгенівна – кандидат психологічних наук, факультет військової підготовки Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.

Грбачак Ольга Валентинівна – Хмельницький національний університет.

Григоренко Олександр Петрович – доктор історичних наук, професор, Хмельницький національний університет.

Грицина Олег Михайлович – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Грiшко-Дунаєвська Валентина Анатоліївна – Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

<i>Блажук О. А.</i> Професійна підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників із застосуванням інформаційних технологій: стан та перспективи	25
<i>Блінніков Г. П., Дацюк Л. С., Мистецька Н. А.</i> Роль природничих дисциплін в екологічному вихованні культури у курсантів-прикордонників	27
<i>Блощинський І. Г.</i> Особливості навчання мовлення курсантів при вивченні іноземної мови	28
<i>Богданюк О. Д.</i> Роль емоційного фактора при підготовці майбутніх офіцерів-кінологів у педагогічному процесі	30
<i>Бомбергер В. Г.</i> Психологічні аспекти адаптаційного процесу до службової діяльності молодих спеціалістів Держприкордонслужби України	31
<i>Бондаренко Я. Г.</i> Особливості психологічної готовності фахівців спеціальних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України до професійної діяльності	32
<i>Боринський В. М.</i> Особливості формування іншомовної професійної компетентності в говорінні у майбутніх військових фахівців	33
<i>Боровик О. В., Боровик Л. В.</i> Психологічні особливості молоді зрілого юнацького віку та розвиток її патріотичної свідомості	34
<i>Боровик Л. В.</i> Аналіз критеріїв психологічної компетентності офіцерів Державної прикордонної служби України	35
<i>Боровик О. В., Трасковецька Л. М., Рудик О. Ю., Малашин М. О.</i> Проблеми та шляхи впровадження комп'ютерно-інформаційних технологій навчання для підвищення ефективності викладання дисциплін загальнонаукового та інженерного циклів	36
<i>Боярко Г. В.</i> Щодо змісту навчання ділової іноземної мови у процесі підготовки управлінського персоналу органів внутрішніх справ України	38
<i>Будник С. М.</i> Психологічна сутність системи продуктивного вирішення управлінських завдань	39
<i>Бунсєв Т. В.</i> Проблеми викладання гуманітарних дисциплін у вищому навчальному закладі в умовах сьогодення	40
<i>Бучацька С. М.</i> Психологічні аспекти навчання іноземної мови	41
<i>Ваколюк Т. В.</i> Умови формування національних та загальнолюдських цінностей особистості курсантів-прикордонників засобами англійської мови	42
<i>Вальчук О. А., Матохнюк Л. О.</i> Особистість як "система систем"	43
<i>Васильєва О. М.</i> Проблеми професійної ідентичності військовослужбовців	44
<i>Васильчук І. І., Логін І. В.</i> Характеристика психологічних чинників професійного становлення співробітника пенітенціарної установи	45
<i>Вербанова Т. В.</i> Відносна соціальна ізоляція як психогенний фактор впливу на особистість в умовах прикордонних навчальних центрів	46
<i>Видиш М. М.</i> Методологічні проблеми екологічної освіти та виховання	47

**ОСВІТНЬО-НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
І ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ**

**II Всеукраїнська науково-практична конференція
(20 листопада 2009 року)**

Серія: Психолого-педагогічні й філологічні науки

Редактори: В. В. Шликова, С. С. Кондратюк
Коректори: І. М. Бабина, Г. В. Коваленко
Комп'ютерна верстка С. І. Мороз

Здано до набору 10.09.2009. Підписано до друку 18.11.2009.
Формат 60x84/8. Гарнітура Arial. Тираж 165 прим.
Ум. друк. арк. 35,10. Обл.-вид. арк. 45,54.

Видавництво Національної академії
Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3010 від 22.10.2007 р.
Зам. № 872